

Літературний жанр "хім-раціо"

Ярослав Брунько

ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖАНР - ХІМ-РАЦІО

(Назва походить від слів "хімія" та лат. *ratio* — "розум", "спосіб")

1. Термінологія.

Хім-раціо (*Chemi-ratio*) — логічно вибудований вірш про хімію людських стосунків або природи.

АВТОР: Брунько Ярослав Олександрович

ДАТА СТВОРЕННЯ: 10 травня 2026 рік

2. Філософія Хім-раціо.

В основі жанру лежить ідея, що все у світі — від кохання до грози — є результатом взаємодії певних "елементів". Завдання автора — розкласти складне явище на складники (атоми) та описати процес їхньої взаємодії (реакцію).

3. Основні канони жанру:

1. **Логічна структура.** Текст має чітку послідовність: *Реагенти* (вступ/герої) → *Умови реакції* (обставини) → *Процес* (кульмінація) → *Продукт* (висновок).

2. **Термінологічна метафора.** Використання хімічних термінів (валентність, розчинність, інертність, осад, каталізатор) для опису життєвих ситуацій.

3. **Об'єктивність.** Попри емоційність теми, автор зберігає позицію "дослідника", який аналізує подію.

4. Структурні правила.

· **Правило Валентності.** Кількість строф або абзаців має відповідати валентності елемента, про який йдеться (наприклад, якщо вірш про Оксиген — 2 строфи, про Карбон — 4).

· **Формула заголовка.** Назва твору обов'язково має містити "хімічну формулу" сенсу. Наприклад: $\text{Love} = \text{High\_Temp} + \text{Trust}$.

· **Закон збереження.** Кількість героїв на початку твору має дорівнювати "кількості" (фізичній або духовній) в кінці, навіть якщо вони змінили свою форму (наприклад, розлучилися, але стали досвідченішими).

5. Приклади застосування.

1. У стосунках (Хімія почуттів)

Опис дружби як інертного газу (стабільна, не потребує зовнішніх реакцій) або кохання як екзотермічної реакції (виділення тепла, яке може зігріти, а може й спалити).

Приклад: "Наші стосунки мали високу енергію активації. Ми були як два ізотопи — зовні схожі, але з різною вагою минулого в ядрі..."

2. У природі (Еко-хімія)

Опис колообігу речовин або екологічних проблем через "біль" хімічних елементів. Цей приклад є продовженням "Еко-футуризму".

6. Роль каталізатора в тексті.

Важливою фішкою Хім-раціо може бути "Слово-каталізатор". Це окремий рядок або виділене слово, яке стоїть поза основною структурою і пояснює, чому сталася зміна в сюжеті. Без цього слова реакція (сюжет) не була б можливою.

ПРИКЛАД ВІРША

*Для цього прикладу візьмемо Карбон (Вуглець) як основу. Оскільки його валентність — 4, вірш матиме рівно 4 строфи, кожна з яких описує етап метаморфози людської душі через хімічні стани вуглецю.

Назва: C_{soul} + P = Diamond (Синтез стійкості)

I. Реагенти (Стан графіту)

Ми входимо в цей світ, немов м'який графіт, —
Лишаємо сліди на аркушах буденних.

В нас атомів зв'язки — не замкнений лабіринт,
А площини тонкі у помислах смиренних.

Ми кришимося від дотиків, від болю і від втрат,
Бо структура пухка, і кожен крок — розтрата.

II. Умови реакції (Тиск і температура)

Але життя готує нам свій автоклав:

Високий тиск обставин, соціуму пекло.

Хтось просто розчинився, хтось навіки впав,

А хтось затис свій страх — рішуче і запеклі.

Тут каталізатор — час, а паливо — мета,

Коли реальність тисне, наче тонни криці.

III. Процес (Перебудова решітки)

Руйнуються шари. Стара структура йде у прах.

Всередині душі — молекулярні війни.

Валентність почуттів гартується в боях,

Де кожен атом "Я" стає тепер подвійним.

Стискаються думки у монолітний блок,

Де жодної щілини для вагань немає.

IV. Продукт (Алмазна твердість)

І ось на виході — не попіл, не вугілля,

А чистий кристал, що заломлює світло.

Це Хім-раціо духу: крізь терни й зусилля

Бути алмазом, коли все навколо зблідло.

Реакція завершена. Осад — лише страх.

Прозорість і міцність лишились в руках.

Аналіз структури за правилами Хім-раціо:

1. **Валентність 4:** Твір має рівно 4 строфи (відповідно до властивостей Карбону).
2. **Логічний ланцюжок:** Графіт (початковий стан) → Тиск (умови) → Перебудова (процес) → Алмаз (результат).
3. **Термінологія:** Використано поняття: *реагенти, атоми, зв'язки, структура, автоклав, каталізатор, решітка, валентність, осад*.
4. **Раціо:** Текст не просто описує емоції, а виводить формулу того, як випробування змінюють людину.